

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

XVII. YÜZYILIN SON ÇEYREĞİNDE KONAR-GÖÇER AŞİRETLERİN
HARPUT VE ÇEVRESİNDEKİ KÖYLERE VERDİĞİ ZARARLAR

Yavuz KISA

Arş. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi
İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, ykisa@firat.edu.tr

0000-0001-7101-3085

Atıf / Citation: Kısa, Y. (2022). XVII. Yüzyılın son çeyreğinde konar-göçer aşiretlerin Harput ve çevresindeki köylere verdiği zararlar. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (İNİJOSS)*, 11(2), 457-472

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1132503>

Öz

Osmanlı toplumu yerleşikler ve konar-göçerler olmak üzere iki sınıfa ayrılır. Toplumun büyük bir kısmını oluşturan yerleşikler genellikle şehirler, kasabalar ve köylerde yaşardı. Konar-göçer, aşiret, göçer ve yörük gibi farklı isimlerle anılan bu sınıf ise ekonomik açıdan hayvancılıkla uğraşırken, hayat tarzı bakımından yaylak ve kışlak alanlar arasında bir hayat sürerdi. Bu topluluklarda, biz ve yurt olgusu ile ortak mülkiyet anlayışı oldukça fazla gelişmişti. Devletin idari, hukuki ve iktisadi mekanizması içerisinde konar-göçerlerin önemli bir yeri vardı.

Toplum içerisinde yerleşiklerden farklılık gösteren konar-göçerler için yaylak ve kışlaklara çıkarken kanunlar düzenlenmiştir. Ancak yaşam tarzları ve benimsedikleri anlayış doğrultusunda bu kanunlara zaman zaman uymadıkları ve yerleşik halkın malına zarar verdikleri görülmektedir. Bu çalışmada Beydili/Badıllı ve Cihanbeyli aşireti mensuplarının Harput ve çevresinde bulunan köylere verdikleri zararlardan bahsedilecektir. Bilindiği gibi konar-göçer aşiretlerin yaylak ve kışlaklara çıkarken güzergâhları bellidir. Ancak bu aşiretler kendi güzergâhlarına uymayarak, coğrafi konumundan dolayı Harput ve çevresine geldikleri ve burada 80 köye çeşitli şekillerde zarar verdiği tespit olunmuştur. Bu zararların büyük çoğunluğu başta tarım arazileri olmak üzere, hırsızlık, cana ve mala kastetme şeklinde olmuştur. Çalışma kapsamında hangi aşiretin hangi köye ne gibi zararlar verdiği ayrıntılı bir şekilde değerlendirilecektir. Harput ve çevresindeki köylerin konar-göçer aşiretler tarafından uğradıkları zararlara değinen bu çalışma, arşiv belgeleri ve Harput Şer'iyye Sicillerinden hareketle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Harput, Konar-göçer aşiretler, Köy, Yerleşikler

THE DAMAGES CAUSED BY THE NOMADIC TRIBES TO HARPOT AND THE VILLAGES AROUND HARPOT IN THE LAST QUARTER OF THE XVII. CENTURY

Abstract

Ottoman society is divided into two classes: settled public and nomads. The settled public, the largest part of them, often lived in cities, towns, and villages. While other class of people, known by different names such as nomads, tribes, nomadic and Turkish nomads in Anatolia, was engaged in animal husbandry economy-wise and led a life between summer pastures and winter quarters lifestyle-wise. The concept of common identity, homeland and common ownership had developed in these communities. Nomads had an important place in the administrative, legal, and economic mechanism of the state.

There were laws arranged for the nomads, who differed from the settled public, on their way to the summer pastures and winter quarters. However, it is seen that they occasionally did not obey these laws from and damaged the property of the settled people. The damages caused by the tribes called Beydili/Badıllı and Cihanbeyli to Harput and the villages around Harput have been discussed in this study. The routes of nomad tribes to summer pastures and winter quarters had been determined. However, it has been observed that these tribes did not follow their own routes and came to Harput because of their geographical location, and damaged 80 villages. Most of these damages were theft, damage to life and property, especially in agricultural lands. The kind of damages to caused by each tribe have been evaluated in this study. The damages caused by the nomad tribes to Harput and the villages around Harput were discussed with the reference to archival documents and Harput court records.

Keywords: Harput, Nomad tribes, Village, Settled public

GİRİŞ

Anadolu coğrafyası, XI. yüzyıldan başlayarak Türkistan, Horasan ve Azerbaycan'dan yoğun bir şekilde Türk göçleri ve yerleşimleriyle karşı karşıya kalmıştır. "Oğuz" veya "Türkmen" adıyla Anadolu'ya gelen bu göçebe Türklerin bir bölümü yerleşik yaşama geçerken, bir kısmı da konar-göçer olarak hayatlarını sürdürmüşlerdir (Şahin, 1999: 132).

Yapılan araştırmalarda ve farklı incelemelerde "göçebe" kelimesine iki farklı anlamın yüklenildiği görülür. Birincisi, değişik şartlara bağlı olarak belli bir yöre içinde çadır, hayvan ve öteki araçlarla yer değiştiren, yerleşik olmayan kişi veya topluluk; ikincisi ise mevsimlere göre ülke veya yer değiştiren kişi ya da topluluktur (Yılmaz ve Telci, 2010: 16). Göçebelerin hayat tarzlarını ifade etmek için Osmanlı Devleti'nde de bazı tabirlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu tabirler içerisinde en yaygın kullanılanı konar-göçerlerdi. Bu konuda yapılan çalışmaları incelediğimizde bu tabirlere de farklı anlamlar yüklenilmiştir. Yılmaz ve Telci'ye göre; göçer ya da konar-göçer ifadesi göçebe ile aynı anlamda kullanılmıştır. Tufan Gündüz, Yusuf Halaçoğlu, Latif Armağan ve İlhan Şahin "konar-göçer"i kullanmayı tercih ederken, Muhtar Kutlu ve Tuncer Baykara "göçer" terimini çalışmalarında kullanma eğilimi göstermiştir. Üçler Bulduk ve Şeyda Büyükcan Sayılır ise hem "konar-göçer" terimini hem de "göçer"i birlikte kullanmayı tercih etmiştir (Sayılır, 2012: 568). Bu çalışmada da konar-göçer ve göçer terimlerin birlikte kullanılmasının daha uygun olacağı görülmüştür.

Osmanlı Devleti'nde toplum, yaşadıkları hayat tarzı bakımından "yerleşikler" ve "konar-göçerler" şeklinde iki ana kısma ayrılır. Genellikle şehirlerde ya da kasabalarda yaşayan yerleşik halk, geçimlerini çoğunlukla ziraat, zanaat ve ticaretle uğraşarak sağlardı. Osmanlı toplumunun diğer bir kesimini oluşturan konar-göçerler ise genellikle hayvancılıkla uğraşır, sürülerine ot ve

su bulmak için zamanlarının önemli bir kısmını yaylak-kışlak arasında geçirmek zorunda kalırdı (Uluçay, 1944: 90). Konar-göçer aşiretler, konar hale geçecekleri zaman çadırlarını yazın köyler veya eski iskân bölgeleri yakınlarına kurar; kışın ise şehir ve kasabaların yakınlarında bulunurdu (Selçuk, 2012: 2699). XVI. yüzyıla ait vergi kayıtlarından anlaşıldığı üzere Anadolu'daki nüfusun %15'ini konar-göçerler oluşturmaktaydı (Gündüz, 2002: 162). Bu oran Osmanlı sosyal, iktisadi ve idari yapısının içerisinde konar-göçerlerin önemini ortaya koymaktadır.

İl, El veya Ulus adı altında teşkilatlandırılan konar-göçerler; boy (aşiret), oymak (cemaat) ve oba (mahalle) şeklinde kendi içerisinde bölümlere ayrılmıştır. Her boyun başında, bey (boy beyi) bulunurdu. Aşiret boy beylerine "*Mir-i Aşiret*"; Arap aşiret boy beylerine ise "*Şeyh*" denilirdi. Aşiret idaresinde boy beyleri yanında kethüdalar, vergileri toplayan voyvodalar ve aşiret ileri gelenleri ile ihtiyarlar da bulunurdu (Orhonlu, 1987: 14-15).

Osmanlı'da göçebe halk, idari bakımdan yerleşik halk gibi bir eyalet içindeki sancağa bağlıdır. Göçebelerin bir sancağa bağlı olmasındaki temel neden yaylak ve kışlakların bir sancak dahilinde yer almasıdır (Şahin, 2006: 186). Toplu bir halde yaşayan ve buldukları yerler bakımından birbirlerinden ayırt edilen konar-göçerler için muhtelif kazalar da oluşturulmuştur. Belirli bir merkezi olmayan bu kazalara ya aşiretin yaşadığı yerin ismi ya da aşiretin kendi ismi verilmiştir (Orhonlu, 1963: 18). Mesela Harput ve çevresinde konar-göçerlerin çoğu köken itibariyle Cihanbeyli aşiretine mensuptur. Bunlar; Zeyve, Parçikan ve Herdi aşiretleridir. Bu aşiretlerin Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı dönemlerinde yaşadığı bölge Hersini olarak adlandırılmıştı. Harput'taki aşiretlerin yoğun olduğu köyler de bu aşiret isimleriyle anılıyordu (Çakar, 2012: 33-34, 51).

Osmanlı Devleti'nde idari bakımdan bir sancak veya sancağa bağlı kaza içerisinde yer alan konar-göçerler, mali bakımdan vergi veren bir reaya durumundadır. Konar-göçerler; sürü büyüklüğüne, hayvan ürünlerine ve insan gücüne bağlı olmak üzere üç farklı türde kanuni olarak vergi ödemekle yükümlüydüler (White, 2013: 317; Özel, 1986: 169-170). Vergi vermekle yükümlü olan mükellefler, bennak, mücerred, toprağı ile davarı olan kendi kendine yeten haneden ibarettir (Orhonlu, 1963: 22)¹.

Temel iktisadi faaliyetleri hayvancılığa dayanan konar-göçerler, kış aylarında konar hale geçerek genellikle çadırlarını şehir ve kasaba yakınlarına kurarken, yaz aylarında ise daha serin yerlere göç ederlerdi. Göçerler, başta koyun olmak üzere deve, at ve katır sürülerine sahipti (Şahin, 1999: 133). Zirai faaliyetlerden de tamamen kopmayan konar-göçerler, hayatlarını idame ettirebilmek için sınırlı bir şekilde ziraatle de uğraşmışlardı (Orhonlu, 1963: 11).

Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olan Harput, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde kurulmuştur. Coğrafi konumu itibariyle kuzey-güney, doğu ve batı istikametlerindeki şehirleri birbirine bağlamaktadır (Yıldırım, 2013: 297-298). Harput ve

¹ Konar-göçerlerden alınan ve kanunnâmelerde "*resm-i meraî, resm-i ganem*" ve koyun resmi olarak tahsil edilen ağnam resmi de farklı çeşitlerde ve farklı miktarlarda alınırdı. Mesela ağnam resminin tahsil edilmesinde kuzulu koyun kuzusuyla, oğlaklı keçi oğlağıyla beraber sayılır, koyunların sayısı 300 olduğu zaman sürü tabiri kullanılır ve bir süreden 5 akçe ağıl resmi alındığı gibi, bazı yerlerde sürü "âlâ, evsât ve ednâ olarak sınıflandırılmış ve vergisi de buna göre tahsil edilmiştir. Bkz. Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 5, 1947, s. 485-486.

çevresinde, konar-göçerler için oldukça verimli yaylalar ve kışlaklar vardı. Özellikle Harput Sancağı'na bağlı köylerin birçoğu verimli ovalar üzerinde kurulmuştu. Mesela Uluabad ve Kuzabad nahiyeleri dâhilindeki ovalar ile Güneydoğuda Hazar Gölü'nün çevresinde bulunan yüksek yaylalar, Behrimaz ve Ebutahir nahiyeleri içindeki yaylalar ve bugünkü Baskil ilçesi sınırları içerisinde bulunan dağlık alanlar hayvancılıkla yaşamını idame eden konar-göçerler için son derece uygun sahalardı (Ünal, 1989: 24, 85). Harput'ta yaylak ve kışlak arasında yarı göçebe bir hayat sürdüren konar-göçerler yazın yüksek dağlar üzerindeki yaylalara, otlaklara; kışın ise kışlaklara göç ederlerdi. Daha çok hayvancılıkla uğraşan bu konar-göçerler, hayvanlarına otlak bulabilmek için zamanlarının çoğunu farklı bölgelerde geçirirlerdi. Ancak konar-göçerlerin belirli bir göç yolu olmadığı için, yaylalara geliş ve gidişlerde ahalinin köylerine ve arazilerine zarar verdikleri sık sık şikâyet konusu olmuştur.

Bu çalışma, XVII. yüzyılın son çeyreğini kapsamakta olup, Harput Şer'iyye Sicillerine ve farklı defterlerdeki belgelere dayanmaktadır. Özellikle 38244-VI numaralı Harput Şer'iyye Sicili çalışmamızın en önemli ana kaynaklarından biridir. 247 sayfadan oluşan defterde, birçok farklı konuya yer verilmiştir. Çalışmanın hazırlanmasında oldukça faydalandığımız bu defterdeki kayıtlardan, Beydili/Badıllı ve Cihanbeyli aşiretine bağlı konar-göçer aşiretlerinin, Harput ve çevresindeki Müslüman ve Gayr-i Müslim köylere gelerek burada yaşayan ahalinin bağ ve bahçelerindeki mallarını zarar verdikleri ve ayrıca hırsızlık yapıp cana ve mala kast etmek suretiyle eşkıyalık yaptıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda defterdeki kayıtlardan hareketle çalışmada köylerin zararları ortaya çıkarılmış ve bu dönemde devletin konar-göçer aşiretlere yönelik aldığı tedbirler bir bütün halinde değerlendirilmiştir.

1. KONAR-GÖÇERLERİN HARPUT VE ÇEVRESİNDEKİ ZARARLARI

Tarih öncesinden beri süregelen konar-göçerler ile yerli kültür çatışması doğası gereği devam etmektedir. Biz algısının güçlü olduğu konar-göçer topluluklarda ortak mülkiyet yurt olgusu olarak algılanmıştır. Aşiret kimliğinin yarattığı "biz"lik bilincinin içerisinde coğrafi boyut önemli bir yer tutmaktadır (Soyudoğan, 2011: 142). Bu durum Harput ve çevresinde konar-göçerler ile yerli halkın çatışmasına neden olmuştur. Mesela 1681 yılında Horpenk (Holpenk) köyünden Molla Rıdvan oğlu Arslan, Süleyman oğlu Safer, Mustafa oğlu ve Cebrail oğlu Ali isimli kişiler, Karaarpa mevkiinde Herdi aşiretinden Mahmud oğlu Şeyh Emir ve yakınlarının çadırlarını basarak mal ve erzaklarını gasp etmişler; Şeyh Emir'in kardeşi Hüseyin'i darp edip ağır bir şekilde yaralamışlardır².

XVII. yüzyılın sonlarında Harput ve çevresine zarar veren konar-göçer toplulukları incelediğimizde Cihanbeyli ve Beydili/Badıllı aşiretine³ bağlı grupları görmekteyiz. Harput ve çevresine zarar veren Cihanbeyli aşiretine bağlı aşiretler: Zeyve, Parçikan ve Şahaplı aşiretleridir⁴. Bu aşiretlerin başlıca geçim kaynağı hayvancılığa dayanmaktadır. Harput ve çevresindeki aşiretlerin sahip oldukları hayvanlar arasında başta koyun olmak üzere, az sayıda at ve sığır

² BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 97/1.

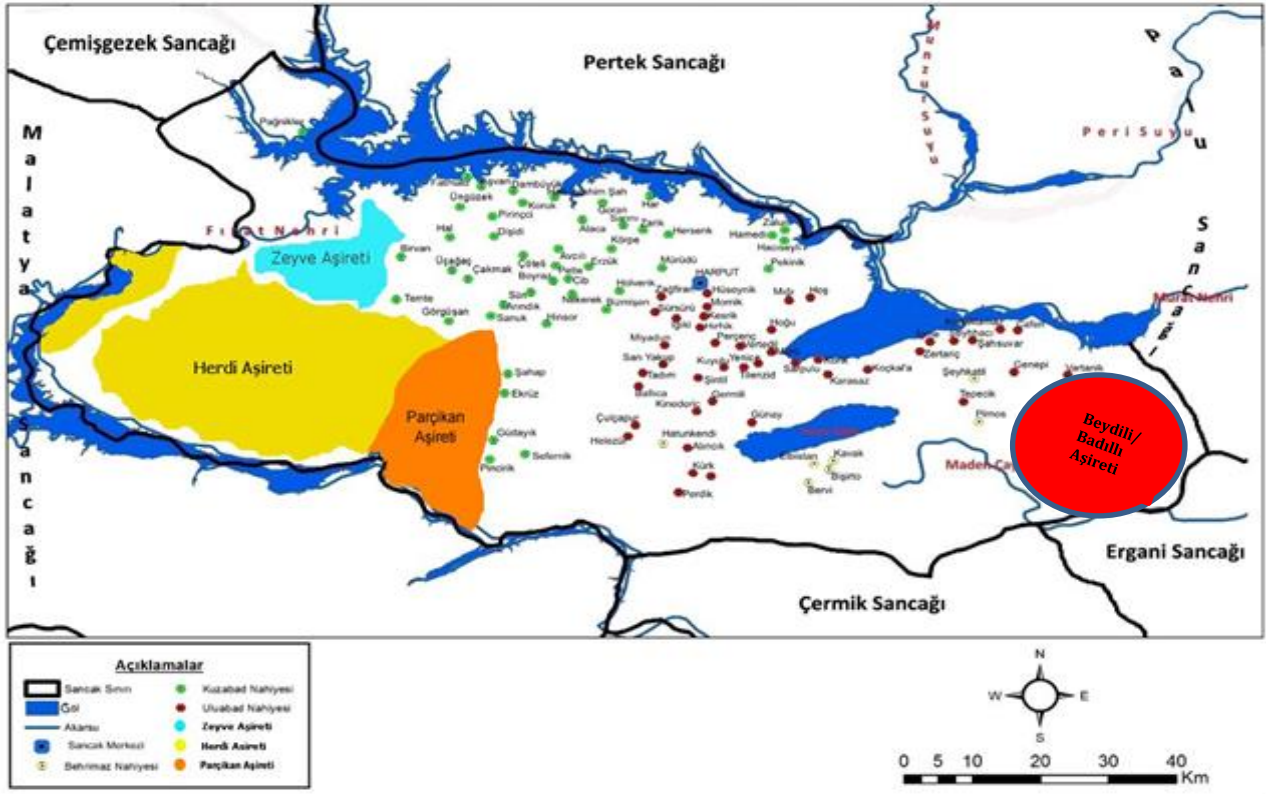
³ Aşiret, Arapça bir kelime olup "kabile" anlamında Türkçe'de ise genellikle göçebe unsurlar için kullanılmıştır. Yusuf Halaçoğlu, "Aşiret", *DİA*, C. 4, İstanbul 1991, s. 9.

⁴ "Harput'a tâbi havâss-ı hümayûn karyelerinden Zeyve ve Parçikan ve Şahap karyeleri re'âyâlarından olub Cihanbey aşireti tesmiye olunub göçer oluş olan ekrâd dahi..." BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 37.

sürüleri vardır⁵. Konar-göçerlerin sahip olduğu bu büyük sürüler yaylalara ve kışlaklara giderken Harput'taki ahalinin tarlalarına, bahçelerine, bağlarına ve ürünlerine büyük zarar vermişlerdi.

Harput ve çevresine zarar veren bir diğer aşiret ise Beydili/Badıllı aşiretidir. Yazılı eserlerde Beydili kelimesi Beğdili, Beğdilli, Baydili, Baydilli, Beğdillü, Beydili, Beydilli, Badıllı, Badili ve Badilli şeklinde ifade edilmiştir. XIII. yüzyılda Moğol istilasını sebebiyle Orta Asya'dan batıya doğru göç eden Beydililerin bir kısmı Suriye'ye giderek Halep'e yerleşirken bir kısmı da Anadolu'nun farklı bölgelerine gelmiştir. Doğu Anadolu'da Kars, Ağrı, Erzurum, Erzincan çevresi, Güneydoğu Anadolu'da Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Mardin çevresi, İç Anadolu'da Ankara, Yozgat, Karaman çevresi ve Akdeniz'de Mersin, Tarsus, Çukurova çevresi Beydililerin yoğun olarak görüldükleri yerlerdi. Bu bölgeler, Beydili aşireti mensupları için göçebe hayatlarını devam ettirebilecekleri ve hayvancılıkla uğraşabilecekleri alanlara ve özelliklere sahipti. Ekonomik özellikleri buldukları coğrafyaya bağlı olarak şekillenen Beydililerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da geçimleri hayvancılığa, iç kesimlerde ise tarıma dayanırdı (Şanda, 2017: 65-67).

Harita 1. 17. Yüzyılda Harput ve Çevresine Zarar Veren Aşiretlerin Bulunduğu Yerler

(Kaynak: Celalettin Uzun, *17. Yüzyılda Harput*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ 2016, s. 98)

Harita'da da görüldüğü üzere, kendi bölgeleri dışına çıkan Beydili/Badıllı aşireti Diyarbakir tarafından Harput'a gelirken Cihanbeyli aşiretine bağlı Zeyve, Parçikan ve Şahab aşiretleri de Harput'un diğer tarafından gelmişlerdir. Sayıları 2.000 bulan bu aşiretler, Harput ve çevresinde

⁵ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 37.

bulunan köylere büyük zarar vermişlerdir. Hatta bazı aşiret mensupları yerleşik halkın evlerini basıp değerlerini yakmışlar ve hayvanlarını çalmışlardır (BOA, HŞS., 38244-IV, s. 65/1).

Konar-göçerler ile yerleşikler arasındaki en ihtilafli sorunların başında konar-göçerlerin yaylak ve kışlaklara geliş gidişlerinde çevreye zarar vermeleri gelirdi. Konar-göçerlerin yaylak ve kışlakları ile göç yolları daha önceden belirlenmiş bölgelerden ibaretti. Bu bağlamda konar-göçerler, Harput Ovası'na girmeden Palu Kazası'ndan ve Çabakçur Köprüsü'nden geçip, yaylalarına giderlerdi⁶. Ancak 1681 yılında aşiretlerin bu güzergâha uymadıkları, Kığı ve Çabakçur taraflarından Harput Ovası'na doğru yayıldıkları ve burada birçok köye zarar verdikleri tespit olunmuştur⁷.

Tablo 1. Harput'taki Zarar Gören Köyler⁸

Zarar Gören Köy	Zarar Veren Aşiret	Zarar Gören Kişi ve Yerler	Tahmini Zarar
Karye-i Mıgı	Beydili/Badıllı	Hasan ve Şedid ziraatlerin harap eyledikleri müşahede olunup ve ademlerin soyup ve evlerini bastıkları dahi iddia eyledikleri.	150 kise
Karye-i Hoş	Beydili/Badıllı	Genç Ali tevâbi' ile ziraat beyninde zararları müşahede olundu.	50 kise
Karye-i Alişam	Beydili/Badıllı	Ziraatlerin harap eyledikleri müşahede olundu.	100 kise
Karye-i Habusı	Beydili/Badıllı	Ziraatleri zâyi' ve harap eyledikleri müşahede olundu.	-
Karye-i Kehni	Beydili/Badıllı	Ziraatleri harap eylemişlerdir	30 kise
Karye-i İçme	Beydili/Badıllı	Ziraat ve bağ ve bahçesin harap eylemişlerdir.	-
Karye-i Ahur	Beydili/Badıllı	Ziraatlerin harap eyledikleri vakidir.	200 kise
Karye-i Zertariç	Beydili/Badıllı	Ziraatlerin ve bağ ve bahçelerin harap edip ve evlerine teâdifleri olmuştur.	120 kise
Karye-i Gidefik (Genefik)	Beydili/Badıllı	Ziraatleri zâyi' eyledikleri zahirdir.	50 kise
Karye-i Haceri	Beydili/Badıllı	Ziraati zâyi' ve bahçesini harap eyledikleri müşahede.	50 kise
Karye-i Teluh?	Beydili/Badıllı	Ziraatleri harap eyledikleri zahirdir.	100 kise
Karye-i Şemsi	Beydili/Badıllı	Ziraatini telef eylemişlerdir.	50 kise
Karye-i Depeçik	Beydili/Badıllı	Ziraatleri telef eyledikleri vakidir.	60 kise
Karye-i İlimil	Beydili/Badıllı	Ziraati harap olduğu zahirdir.	80 kise
Karye-i Hoğı	Beydili/Badıllı	Ziraatleri telef itmişlerdir.	250 kise
Karye-i Pekinik mezraası	Beydili/Badıllı	Ziraatleri harap eylemişlerdir.	-
Karye-i Ağmezraa	Beydili/Badıllı	Ziraatleri telef eyledikleri zahirdir.	-

⁶ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 37.

⁷ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 65/1.

⁸ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 37-39. Evâil-i Rebiülahir 1092/ M. 29 Nisan 1681.

Karye-i Ağınsı	Beydili/Badıllı	Bilcümle ziraatleri harap ve yebâb eyledikleri zahirdir.	400 kise
Karye-i Norşun	Beydili/Badıllı	Ziraati telef eyledikleri zahirdir.	100 kise
Karye-i Hamidi	Beydili/Badıllı	Ziraati harap eylemişlerdir.	-
Karye-i Zalını	Beydili/Badıllı	Ziraati telef eyledikleri zahir.	-
Karye-i Hacıseyli	Beydili/Badıllı	Teâdîleri vakidir.	-
Karye-i Karingid	Beydili/Badıllı	Ziraatleri bağ ve bahçe ve bostanların harap ve evlerinden cebren mal almışlar.	-
Karye-i Pekinik	Beydili/Badıllı	Ziraatleri telef olmuş.	-
Karye-i Könk kışlak?	Beydili/Badıllı	Abdal Bey ve Hasan Bey ve diğer Hasan Kethüda Küçük Ali tevâbî'leri ile altı gün çadır kurup evlerin ve emvalleri harap ve telef eyledikleri zahirdir.	500 kise
Karye-i Şehkatil (Şehhatil)	-	Kırk elli davarlarını sürmüşler.	-
Karye-i Mürü Mezraası	Beydili/Badıllı	Ziraatlerini harap eylemişlerdir.	50 kise
Karye-i Sarpulu	Beydili/Badıllı	Ziraatleri zararı	250 kise
Karye-i Koç Kal'a	Beydili/Badıllı	Şah Hüseyin ve karındaşı oğlu Veli vesairleri karyeyi basıp malları alıp götürdükleri mukarrerdir.	42 kise
Bağat-ı Şüşnaz	Beydili/Badıllı	Ziraatleri telef edip ve bağ ve bahçeleri harap ve ademlerin soyup ve merkeplerin götürmüşlerdir.	-
Karye-i Körpınar	Cihanbeyli	Ziraatleri telef eyledikleri	40 kise
Karye-i Holvenk	Cihanbeyli	Sarı Abdal ve Hacı ve Ferhad ziraatleri zararı	100 kise
Karye-i Bizmişen	Cihanbeyli	Osman ve Şahkulu ve Zülfikar ve Kartal ve Mahmud ve Dönmez (telef) eyledikleri ziraatlerin	200 kise İplik 15 kıyye Kazan ve kapıları kırdıkları vakidir.
Karye-i Çorgih	Cihanbeyli	Ziraati telef eylemişlerdir.	-
Karye-i Cib	Cihanbeyli	Deve Ali ve Palu ziraate eyledikleri zarar	70 kise
Karye-i Pelte	Cihanbeyli	Ziraatlerine eyledikleri zarar	80 kise ve merkepleri sürmüşlerdir.
Karye-i Çöteli	Cihanbeyli	Deve Ali ve Monla tevâbî' ile ziraati telef	120 kise
Karye-i Alpavud	Cihanbeyli	Ziraate zararı	50 kise
Karye-i Erzürük	Cihanbeyli	Dönmez oğlu Mahmud ve çavuş oğlu ziraatleri zâyi'	100 kise
Karye-i Körpe	Cihanbeyli	Yusuf ve Dönmez oğlu Mahmud ve Kartal oğlu ziraatleri zarar.	500 kise
Karye-i Nekerek	Cihanbeyli	Ziraatlerine eyledikleri zarar.	70 kise
Karye-i Alaca	Cihanbeyli	Dönmez ve Kartal oğlu ve Kara Osman ve Şahkulu ve Zilfo ve Çikoğlu ziraate zararları.	Evlerin basıp değirmenlerinden terekeleri almışlardır.
Karye-i Koruk	Cihanbeyli	Ziraate zararı	40 kise

Karye-i Kışlak	Cihanbeyli	Çolak Kasım oğlu ve Telo oğlu Mehmed ve Mahmud ve Dönmez ve Kartal oğlu Zilfo ve Şahkulu Osman ziraatlerine eyledikleri zarar	100 kise Evleri basıp teâdîleri nicedir.
Karye-i Üngüzek	Cihanbeyli	Sevrioğulları ziraati harap	130 kise
Karye-i Dambüyük	Cihanbeyli	Şahkulu oğlu Osman ziraate zararı	40 kise
Karye-i Hal Mezraası	Cihanbeyli	Ziraate zararı	50 kise
Karye-i Aşvan	Cihanbeyli	Şahkulu oğlu Osman ve gayrileri ziraatlerine zararı	100 kise Vesair teâdîleri zahirdir.
Karye-i Pirinççi	Cihanbeyli	Abbas oğlu ziraatine zarar	60 kise
Karye-i Dişidi	Cihanbeyli	Ziraate zararları	100 kise
Karye-i Şemsi ve Piran	Cihanbeyli	Yusuf ve Dönmez ziraati telef	40 kise
Karye-i Sarını	Cihanbeyli	Kartal oğlu ve kör ? ve Haco Hasan ziraatine	60 kise
Karye-i Endük Mezraası	Cihanbeyli	Yusuf, Çingan Hasan ve Resul ziraati telef	30 kise
Karye-i Zarık	Cihanbeyli	Şah kulu Osman ve ? ve Resul ve Korgan (?) ziraate zararları	100 kise
Karye-i Hersenk	Cihanbeyli	Kör ? ve Mahmud ziraati telef	100 kise
Karye-i Avculu	Cihanbeyli	Ziraati	100 kise
Karye-i Mornik	Cihanbeyli	Ziraati zararı	100 kise
Karye-i Kesrik	Cihanbeyli	Ziraati zararı	120 kise
Karye-i İğiki	Cihanbeyli	Ziraati telef	80 kise
Karye-i Sürsürü	Cihanbeyli	Ziraati zararı	500 kise
Karye-i Kesükköprü	Cihanbeyli	Ziraati telef ve karyeye teâdîsi zahirdir.	-
Karye-i Tadım	Cihanbeyli	Ziraati zararı telef	350 kise
Karye-i Hırhık	Cihanbeyli	Ziraati	200 kise
Karye-i Ertminik	Cihanbeyli	Bağ ve bahçelerin harap ve ziraati	300 kise
Karye-i Kuyulu	Cihanbeyli	Ziraati zâyî'	600 kise
Karye-i Helezür	Cihanbeyli	Ziraati zâyî'	50 kise
Karye-i Hoh	Cihanbeyli	Karyelerine ve tevâbî' teâdî edip ve değirmenlerin yıkıp ve ziraati telef	420 kise
Karye-i Alıncık	Cihanbeyli	Ziraati telef	60 kise
Karye-i Günay	Cihanbeyli	Ziraati zâyî'	60 kise
Karye-i Kürk	Cihanbeyli	Ziraati telef	180 kise
Karye-i Kinederiç	Cihanbeyli	Ziraati zarar	300 kise
Karye-i Germili	Cihanbeyli	Ziraati zarar	150 kise
Karye-i Cünd	Cihanbeyli	Ziraati zarar	150 kise
Karye-i Dadayıç	Cihanbeyli	Ziraati telef	90 kise

Karye-i Daldik	Cihanbeyli	Ziraati zararları	100 kise
Karye-i Şintil	Cihanbeyli	Ziraati telef	300 kise
Karye-i Tilenzid	Cihanbeyli	Ziraati telef	150 kise
Karye-i Hozekdek	Cihanbeyli	Bağ ve bahçeleri harap edip ziraatleri zararı	400 kise
Karye-i Halifecik	Cihanbeyli	Evleri yakıp yıkıp ve fukarasını dağıtıp ve ziraati zararı	20 kise
Karye-i Has-ı Malatyacık	Cihanbeyli	Ziraati zararı	30 kise
Karye-i Müridi bağları	Cihanbeyli	Ziraatleri telef ve merkepleri ahz eyledikleri zahirdir.	-
TOPLAM			9.722 kise

Yukarıdaki tabloya göre, XVII. yüzyıl sonlarında Beydili/Badıllı aşiretinin Harput'taki 29 köye; Cihanbeyli aşiretlerine bağlı grupların ise 51 köye büyük zararlar verdikleri tespit edilmiştir. Bu zararların büyük çoğunluğu tarım alanlarına yönelik olmuştur. Bunun dışında aşiretler ev basma, hırsızlık ve gasp olaylarına da karışmışlardır.

Konar-göçer aşiretlerin 1681 yılında köylere verdiği zararlar, Naib Monla İlyas ve Monla Mustafa tarafından kaydedilmiştir. Köylere verilen zararlar arşiv belgelerinde kese (kise)⁹ adı verilen para ölçüsüyle belirtilmiştir. Buna göre konar-göçer aşiretler tarafından Harput'taki köylere yapılan zararlar hesaplandığında toplam 80 köye tahmini 10.000 kuruş zarar verildiği tespit edilmiştir¹⁰. En çok zarar gören köyleri incelediğimizde; Harput Kazası'nın en büyük nahiyelerinden olan Uluabad Nahiyesi'ne bağlı köylerin olduğu görülmektedir. Bunlar: Kuyulu, Kinederiç, Şintil, Sürsürü, Tadım Hırhık, Hoğı, Könk ve Sarpulu isimindeki köylerdir. Bu köyler, bugün Uluova ve Elazığ Ovası şeklinde isimlendirilen coğrafi sahaların içerisinde bulunmaktadır. Hazar Gölü etrafında önemli bir iskân bölgesi olan bu bölge, sahip olduğu yüksek yaylalar sebebiyle hayvancılıkla yaşamını idame ettiren konar-göçerler için her daim uygun sahalar olmuştur. Halifecik, Malatyacık, Kehni, Endük Mezrası, Dambüyük, Koruk ve Körpınar köyleri ise göçerlerin en az zarar verdiği köylerdir. Bu köyler diğer köylere göre kaza merkezine daha uzak bir konumdadır ve muhtemelen aşiretler için yeteri kadar yaylalara sahip değildir.

Harput ve çevresinde zarar veren konar-göçer aşiretlerin 1681 yılından sonra da köylere verdiği zararlar artarak devam etmiştir. Öyle ki Cihanbeyli aşiretinden olan Herdi ve Zeyve aşireti mensupları 1692 yılında Harput ve çevresinde eşkıyalık yapmaya başlamışlardır. Bu dönemde önce Cihanbeyli aşireti mensupları Elgök ve Cevlani adlı köyleri basmıştır. Bunlar; Elgök'ten 3 kişiyi öldürüp 23 kişiyi yaraladıktan sonra mal ve erzaklarını gasp etmiş; Cevlani köyünde ise 2 kişiyi öldürüp birkaçını yaraladıktan sonra davalarını çalmışlardır¹¹. Aynı tarihte Herdi Zeameti'nin Şeyhomerli oymağı başta olmak üzere, Herdi aşiretinden 200 süvari ve 50 piyade olmak üzere, toplam 250 eşkıya Çüngüş Kazası'na tabi Abatahir (Ebutahir) nahiyesine gelerek

⁹ Kise (Kese), sözlük anlamı olarak küçük torba ve kumaş ve meşin kılıf demektir. Farsça ise para çeşitlerinin belirli bir miktarını ifade etmektedir. Fatih döneminde 30.000 akçe, Kanunî döneminde ise 20.000 akçe bir kese olarak kabul edilmiştir. XVII. yüzyılda 1 kuruş 80 akçe ettiğinden 500 kuruş 1 kese ediyordu. 1720 yılında ise 1 kuruş 120 akçeye çıktığından 1 kese 50.000 akçe olmuştur. Baki Çakır, "Kese", *DİA*, C. Ek-2, Ankara 2019, s. 42.

¹⁰ BOA, *HŞS*, nr. 38244-VI, s. 37-39, 65/1. Bu defterde, zararlar kese olarak belirtilmiş olmasına rağmen toplam tahmini zarar kuruş olarak verilmiştir. Burada 1 kesenin kaç kuruş olduğu belirtilmemiştir. Zira 1 kesenin hesaplanması paranın değerinin zamanla değişmesiyle farklılık göstermektedir.

¹¹ BOA, *HŞS*, nr. 391, s. 126/1.

buradaki evleri basıp, 5 kişiyi öldürdükten sonra mal ve erzaklarını gasp etmişlerdir¹². Zeyveli Şahaliuşağı'ndan bazı kimseler ise, akşam vakti Görgüşan adlı köyü basarak 93 adet davarı çalıp, köy halkından 8 kişiyi yaralamışlardır. Yine 1692 yılında Zeyveli Koyunoğullarından Yazıcıoğlu Hasan, Ali Beyzade ve Memo oğlu Maksud adlı şahıslar, Hamkân adlı köyü basarak 35 evin sığır, keçi, at ve katırları ile evlerindeki eşyalarını gasp etmişlerdir¹³.

1681 yılındaki Harput ve çevresindeki köylere Beydili/Badıllı ve Cihanbeyli aşiretleri tarafından köylere verilen büyük zarardan sonra aşiretlerden zararın tanzim edilmesi yoluna gidilmiştir. Bunun için Murad Han ve Ahmed Bey adındaki mübaşirler 20 Ağustos 1681 tarihinde Diyarbakir'e gelerek köylerde ne kadar zararın olduğunu tespit etmeye çalışmıştı¹⁴. Merkezden gönderilen emirlerde ise Cihanbeyli, Beydili/Badıllı aşireti mensupları eşkıya olarak tanımlanmış ve bu eşkıyaların biran önce yakalanıp hak ettikleri cezaların verilmesi istenmiştir¹⁵. Ancak merkezden gönderilen mübaşirler yoluyla köylerde incelemeler yapılmış ve tutanaklar tutulmuşsa da zararların karşılanmasında başarılı olunduğuna dair kayıtlara ulaşılamamıştır. Bu konuda yapılan diğer çalışmaları incelediğimizde aşiretlerin verdiği zararların tespit edilemediği ve bu konunun sık sık şikâyet konusu olduğu görülür. Bazı şikâyet konularında "*kazamızda durmayın ahar yere gidin*" diye yerleşik ahalinin müdahaleleri de söz konusu olmuştur¹⁶.

Harput'a gelen aşiret mensuplarını incelediğimizde özellikle Cihanbeyli aşiretine bağlı Herdi aşiretinden "*Kartaloğlu, Şah Kulu oğlu Osman, Genç ve Abdal Ali*" isimleri ön plana çıkmıştır. Bu isimler arasında özellikle "*Kartaloğlu*" ismi dikkat çekmektedir. Zira bu ismin köylere daha çok zarar verdiği tespit olunmuştur. XVIII. yüzyılda da Cihanbeyli ve Herdi aşiret mensupları arasında "*Kartaloğlu*" ismi Diyarbakir civarında yeniden şöhret kazanmıştır. Mesela 1743 tarihli hükümden anlaşıldığı kadarıyla Ergani Kazası Hamidli Köyü'nden Mustafa Ağa ve bazı köylüler arzuhalde bulunarak Herdi adlı köyde yaşayan eşkıya zümresinden Cihanbeyli cemaatinden Kartaloğlu Murtaza ve Tosoğlu Hüseyin köyleri basıp, birçok hayvan ve eşyayı çaldıkları, Kafiye ismindeki kadının bebeğini ve Mustafa Ağa'nın yeğeni Hüseyin'i katledip 7 kişiyi yaraladıkları görülmektedir. Bununla birlikte 1758 yılında Kartaloğlu ve beraberindeki eşkıyaların Harput ve çevresinde de eşkıyalık yapmaya devam ettikleri tespit olunmuştur (Gümüş, 2019: 295-296).

Diğer yandan XVII. yüzyılın sonlarında Anadolu'nun farklı yerlerinde de konar-göçer aşiretlerin eşkıyalık yaptıkları ve reayaya zulmettikleri yönünde şikâyetler artmıştı. Konar-göçer aşiretlerin sosyal düzeni bozan davranışlarına kalıcı bir çözüm bulmak isteyen Osmanlı Devleti, aşiretleri 1691 yılında belirli yerlere iskân etme kararı aldı (Halaçoğlu, 1991: 136-137). Bu kapsamda XVII. yüzyılın sonlarında devlet genelinde başvuru metot ve tedbirler, Harput ve çevresindeki köylere zarar veren aşiretlere de uygulandı. Bu bağlamda Harput ve çevresindeki Cihanbeyli aşireti mensuplarından Herdi aşiretinden 274; Zeyve aşiretinden 70; Parçikan'dan 314 ve Direjan aşiretinden 138 hanenin Rakka Eyaleti'nin Urfa Sancağı'ndaki Harran Nahiyesi'ne

¹² BOA, HŞS, nr. 391, s. 42/1.

¹³ BOA, HŞS nr. 38244-VI, s. 227/1.

¹⁴ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 58/2.

¹⁵ BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 63/2-3.

¹⁶ Osmanlı kanunnâmelerinde konar-göçerlerin kışlakta veya yaylakta iken ekili alanlara ve köylerin yakınlarına yaklaşmaları ve kendileri için belirlenen güzergâhların dışına çıkılmasının yasak olduğu belirtilmektedir. Bkz. Tufan Gündüz, *Bozkırın Efendileri Türkmenler Üzerine Makaleler*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2015, s. 125.

yerleştirilmesi kararlaştırıldı¹⁷. Aşiretlere yönelik 1691 yılında uygulanan bu iskânla öncelikle Anadolu ve Suriye coğrafyasındaki “*virane*” köylerin canlandırılması ve düzenli vergi toplayarak aşiretler üzerindeki hâkimiyetin korunması da amaçlanmıştır¹⁸. Ayrıca aşiret içerisindeki güvenilir kimseler aracılığıyla, aşiretlerin denetim altına alınması istenmiştir. Bu sebeplerden fesad ve düzensizlik çıkarıcılar yakalanarak toplumdaki asayişin sağlanmasına çalışılmıştır¹⁹.

Netice itibariyle Osmanlı Devleti’nin XVII. yüzyılın sonlarında uyguladığı bu iskân politikasının başarıya ulaştığını söylemek oldukça zordur. Çünkü konar-göçerlerin iskân ettirildikleri yerler, öncelikle askerî şartlara göre düzenlenmiştir. Bu durum, iskâna tabi tutulan konar-göçer aşiretler tarafından hoş karşılanmamış, aşiretler buldukları yerlerden ilk fırsatta firar edip eşkıyalık yapmaya sevk etmiştir²⁰. İskândan firar eden aşiretlerin konar-göçer bir yaşama sahip olmaları da, eşkıyalık yapmalarını daha da kolaylaştırdı (Öztürk, 1990: 965). Mesela iskândan firar eden Cihanbeyli aşireti mensupları Harput’a yeniden gelerek ahaliye baskı ve zulüm yapmaya kalkışmıştır²¹.

SONUÇ

Harput ve çevresi, konar-göçer aşiretler için hem önemli bir yaylak hem de Diyarbakır ve Çabakçur taraflarına geçmek için kullanılan önemli bir güzergâhtır. Farklı şekillerde örgütlenme biçimlerine sahip olan konar-göçer aşiretler, yaşam tarzları gereği yerleşik ahali ile çatışmaya girmiş, onlara ekonomik açıdan zarar vermeye başlamışlardır. Anadolu’ya gelen Beydili ve Cihanbeyli aşireti mensupları da, XVII. yüzyılın sonlarında Harput ve çevresindeki verimli ovalarının bulunduğu köylere, ekili alanlara, bağ ve bahçelere büyük zararlar vermişlerdir. Köylerin bulunduğu mevki, zararın boyutunu etkilemiştir. Özellikle yol güzergâhı ve önemli otlaklara sahip olan köyler, göçerlerin en çok zarar verdiği yerlerdir. Konar-göçerlerin Harput ve çevresine verdiği zararların zamanla arttığı ve eşkıyalık boyutuna ulaştığı görülmektedir. Nitekim XVII. yüzyılın sonlarında konar-göçerler, Harput ve çevresinde sosyal düzenin bozulmasına sebep olmuşlar ve ahalinin canına ve malına kastetmişlerdir.

Osmanlı Devleti’nin bu dönemde içinde bulunduğu kriz ortamı da konar-göçer aşiretleri etkilemiştir. XVII. yüzyılın son çeyreğinde Harput ve çevresinde konar-göçer aşiretlerin sosyal düzenin bozulmasına yönelik hareketleri, Anadolu’nun birçok yerinde de görülmeye başlamıştır. Bunun üzerine devlet konar-göçerleri toprağa bağlamak, onları kayıt altına almak maksadıyla yüzyılın sonlarında iskân etme kararı almıştır. Ancak yurt kaygısıyla başlayan süreç, aşiretler arasındaki kültürel ilişkiler ile daha da derinleşmiş, son olarak coğrafyaya bağlı birliklilik kavramı, aşiretlerin Anadolu’nun birçok şehrine dağılarak eşkıyalık yapmalarına neden olmuştur.

¹⁷ BOA, MAD. d. 534, s. 105, 106-113; Enver Çakar, *Elazığ Baskil Yöresi Aşiretleri*, s. 301.

¹⁸ BOA, A. DVNS. MHM. d. 104, s. 147/h.636.

¹⁹ “...İhtiyâr eyledikleri mu’temed adamlar, cemâatlerine baş ve buğ ta’yîn olunup, içlerinde fesâd ve şekâvet eder olur ise, kendüler ahz ve hâkime teslim eylemek üzere ihtiyârları ve iş erleri ma’rifetiyle beherlerine kefile verüp, arâzî-i mezbûreyi ma’mûr ve şen ve abâdan eylemek üzere...” BOA, A. DVNS. MHM. d. 101, s. 47/h.151.

²⁰ BOA, MAD. d. 3134, s. 160, 361. İskândan firar eden Türkmen ve Ekrad taifesinden bazı aşiretlerin Rakka valisi Yusuf Paşa’ya vermiş oldukları şu cevapta aslında iskânın başarısız olma sebebi açıkça belirtilmektedir: “Hayvanlarımıza yetecek kadar ot yok, bin kadar hayvanımız telef oldu” BOA, A. DVNS. MHM. d. 110, s. 214/h.960. (24 Aralık 1697)

²¹ BOA, MAD. d. 534, s. 104.

EXTENDED ABSTRACT

Ottoman society is divided into two classes: settled public and nomads. Settled public, formed a large part of the society, usually lived in cities, towns and villages. One of the most important factors in Ottoman social life was the tribes, called nomads and lived semi-nomadic lives. This class is mostly called by different names such as nomads, tribe, migrant and yoruk.

Tribe is defined as political and regional associations based on ancestry and as affiliated formations with strong sense of solidarity. Proximity, which creates tribal unity, is the most important factor in the strength of tribes. With these features, the tribes are very effective in spreading their influence within the empire. Tribes, expressed as Turkmen and Yoruk, are also referred to as nomads because they adopt a lifestyle between summer pastures and winter quarters.

The nomads, grouped under the name of province or nation, were organized as clan, tribe, parish, troop, neighborhood and large nomad groups, respectively. They were given the status of district or sanjak and were registered as *has*, *tımar* and *zeamet* according to their regions.

The general characteristics of the tribes, who were called nomads and live semi-nomadic life, are that they make a living from animal husbandry and thus change their place according to the seasons. In this context, the places where they stay in winter are called winter quarters, and the places where they go in summer to find better pasture for animals are called summer pastures. The main economic activities of the nomads are animal husbandry and sub-production areas related to this. The routes to be followed by the nomads, who had large herds of sheep, while traveling the long distance between the summer pastures and winter quarters had been determined by central government, and their responsibilities and privileges along the routes had also been determined. Nomadic communities, like other rayah, paid their taxes where they were subject and they were exempted from some taxes in return for their services to the state. The fact that the nomads did not stay in one place permanently lead to legal differences with the settled people.

The lands of the Ottoman Empire intersect with the zone starting from the Mediterranean coast, passing the Anatolian peninsula and the Iranian plateau, and extending to the Central Asian mountains. On this zone in the Anatolian geography, tens of thousands of Turkmen and Yoruk nomadic communities of Oghuz origin have constantly relocated by passing through high mountains, arid steppes and regions covered with deserts. Harput was an important place on the transition routes of nomads while they were traveling between the summer pastures and winter quarters. Harput, located within the borders of province of Elazığ and has a rich historical past, is one of the suitable areas for nomads who make living from animal husbandry, due to its geographical location, being at an important crossroads, fertile plains around it and having important water sources. The villages established on fertile plains in and around Harput were among the places where nomads visited.

Among the nomadic tribes, the concept of common identity and the homeland and the understanding of common ownership were highly developed. Nomads had a significant place in the administrative, legal and economic mechanism of the state. However, the lifestyle of these communities showed settled life as an integral feature. This situation caused the security problems when the nomads threatened the agricultural lands of the settled public, when the state was weakened and in turmoil.

Laws were arranged for the nomads, who differed from settled public, while they were going to the summer pastures and winter quarters. However, in line with their lifestyle and understanding, they sometimes didn't comply with these laws and damaged the property of the settled public. In this study, the damages done by the nomadic tribes to the villages in and around Harput will be examined. This study, which covers the last quarter of the XVII century, is based on the Harput court records and the books in different funds. The court records, an important source for the history of the city, is very important when it comes to provide information on different fields, especially political, military, social, legal and economic matters. Harput court record numbered 38244-VI is the most important main source in this study. This book, consisting of 247 pages, is very valuable with different subjects.

According to the books examined, the damages done by the members of Beydili/Badıllı and Cihanbeyli tribes to Harput and the villages around Harput were determined. Tribes affiliated with the Cihanbeyli tribe that damaged Harput and its surroundings: Zeyve, Parçikan and Şahaplı tribes. The routes of the nomadic tribes to the summer pastures and winter quarters had been determined. The Beydili/Badıllı tribe was also located in Eastern Anatolia around Kars, Ağrı, Erzurum and Erzincan. However, these tribes did not follow their own routes, and some came from Diyarbakir and some from the other side of Harput to Harput and the surrounding villages. It has been determined that the Beydili/Badıllı tribe, which was one of these tribes, whose number reaches two thousand, caused damage to 29 villages in Harput and the groups affiliated to the Cihanbeyli tribes to 51 villages. The damage done to the villages is stated with the money measure called *kese (kise)* in the archive documents. When the damages done to the villages in Harput by the nomadic tribes were calculated, it had been determined that an estimated 10.000 kurush was damaged in 80 villages in total. It is seen that the most damaged settlements are the villages of Uluabad subdistrict, one of the largest subdistricts of Harput district. These villages are in the geographical areas called Uluova and Elazığ Plain today. Most of damages in Harput and the surrounding villages were theft, intent on life and property, especially on agricultural lands. What tribe gave which kind of damages to which village was evaluated in this study.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu araştırma için etik kurul izinine ihtiyaç yoktur.

KAYNAKÇA

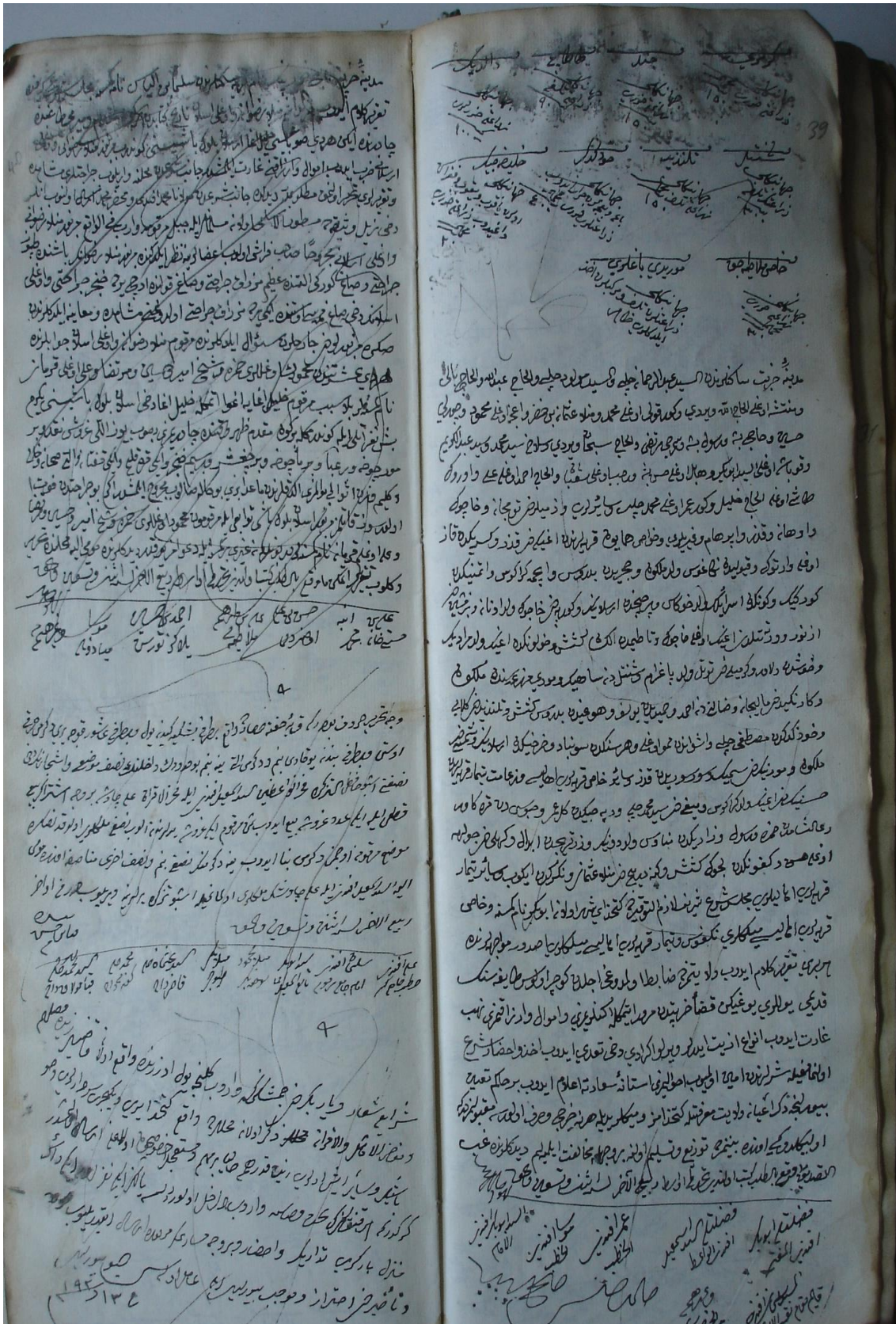
- BOA, A. DVNS. MHM. d. 101.
- BOA, A. DVNS. MHM. d. 104.
- BOA, A. DVNS. MHM. d. 110.
- BOA, HŞS, nr. 38244-VI.
- BOA, HŞS, nr. 391.
- BOA, MAD. d. 534.
- BOA, MAD. d. 3134.
- Çağatay, N. (1947). Osmanlı İmparatorluğu'nda reayadan alınan vergi ve resimler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 5(5), 483-511.
- Çakar, E. (2012). *Elazığ Baskil yöresi aşiretleri*. Ertem Basım.
- Çakır, B. (2019). Kese. *DİA, Ek-2*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Gümüüş, E. (2019). *Devlet ve asi 18. yüzyıl ortalarında Osmanlı Diyarbekir'inde eşkıyalık*. İlahiyât Yayınları.
- Gündüz, T. (2002). Konar Göçer. *DİA*, 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Gündüz, T. (2015). *Bozkırın efendileri Türkmenler üzerine makaleler*. Yeditepe Yayınevi.
- Halaçoğlu, Y. (1991). Aşiret. *DİA*, 4, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Halaçoğlu, Y. (1991). *XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyaseti ve aşiretlerin yerleştirilmesi*. TTK.
- Orhonlu, C. (1963). *Osmanlı İmparatorluğu'nda aşiretlerin iskân teşebbüsü (1691-1696)*. İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Orhonlu, C. (1987). *Osmanlı İmparatorluğu'nda aşiretlerin iskânı*. Eren Yayıncılık.
- Özel, O. (1986). XV. ve XVII. yüzyıllarda Osmanlı toplumunda hariç raiyyet. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 43, 159-171.
- Öztürk, M. (1990). XVIII. yüzyılda Antakya ve çevresinde eşkıyalık olayları. *Bellekten*, 54(211), 963-992.
- Sayılır, Ş. B. (2012). Göçebelik, konar-göçerlik meselesi ve coğrafi bakımdan konar-göçerlerin farklılaşması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 12(1), 563-580.
- Selçuk, Hava. (2012). Osmanlı Devleti'nde XV. ve XVIII. yüzyıllarda konar-göçer aşiretlerin sosyal ve iktisadi hayatları. İCANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi), 6, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2699-2706.
- Soyudoğan, M. (2011). Aşiretlerin ekonomi politikası ya da olağan şiddet: Osmanlı Ayıntab'ında aşiret eşkıyalığı üzerine. M. N. Gültekin (Der.), *Ta Ezelden Taşkıdır..." Antep içinde (125-154 ss.)*. İletişim Yayınları.
- Şahin, İ. (1999). Göçebeler. *Osmanlı*, 4, Yeni Türkiye Yayınları.
- Şahin, İ. (2006). *Osmanlı döneminde konar-göçerler (Nomads in The Ottoman Empire)*. Eren Yayınları.
- Şanda, M. N. (2017). Geçmişten günümüze Beydili Aşireti. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 1(2), 64-75.
- Uluçay, M. Ç. (1944). *XVII. yüzyılda Saruhan'da eşkıyalık ve halk hareketleri*. Manisa Halkevleri Yayınları.
- Uzun, C. (2016). *17. yüzyılda Harput*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ünal, M. A. (1989). *XVI. yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)*. TTK.
- White, S. (2013). *Osmanlı'da isyan iklimi*. Alfa Tarih Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2013). Harput Elazığ yöresinin tarihi coğrafyası. *Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu*, 1, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Yılmaz, A., & Telci, C. (2010). Türk kültür terminolojisinde göç kavramı üzerine. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 14-33.

EKLER

Ek 1. Harput ve Çevresinde Konar-göçer Aşiretler Tarafından Zarara Uğrayan Köyler

37

Harput ve çevresinde konar-göçer aşiretler tarafından zarar uğrayan köyler listesi. Her giriş, köyün adı, aşiretin adı ve zararın meydana geldiği tarihin yazıldığı görülmektedir. Örneğin: 'Harput, Karaman, 1200', 'Harput, Karaman, 1201' gibi. Ayrıca 'Harput, Karaman, 1202' gibi girişler de mevcuttur. Sayfa, 'Harput ve çevresinde konar-göçer aşiretler tarafından zarar uğrayan köyler' başlığıyla başlar.

BOA, HŞS, nr. 38244-VI, s. 39-40